

Υπόθεση C-559/20

**Σύνοψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

26 Οκτωβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Landgericht Saarbrücken (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

6 Οκτωβρίου 2020

Ενάγουσα και εκκαλούσα:

Koch Media GmbH

Εναγόμενος και εφεσίβλητος:

FU

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Καταβολή δικηγορικών εξόδων για όχληση σχετικά με filesharing, περιορισμός ως προς το ανώτατο καταβλητέο ποσό

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, σχετικά με το επιτρεπτό του περιορισμού ως προς το ανώτατο καταβλητέο ποσό για έξοδα όχλησης

Οδηγία 2004/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45) (στο εξής: οδηγία 2004/48).

Οδηγία 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του

δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ 2001, L 167, σ. 10) (στο εξής: οδηγία 2001/29).

Οδηγία 2009/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ 2009, L 111, σ. 16) (στο εξής: οδηγία 2009/24).

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Α) Έχει το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 την έννοια ότι ο σχετικός κανόνας περιλαμβάνει ως «δικαστικά έξοδα» ή «λοιπές δαπάνες» τα αναγκαία δικηγορικά έξοδα στα οποία υποβάλλεται ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της εν λόγω οδηγίας για να προβάλει, με εξώδικη όχληση, αξίωση παραλείψεως έναντι του προσβάλλοντος τα δικαιώματα αυτά;

β) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 1α): Έχει το άρθρο 13 της οδηγίας 2004/48 την έννοια ότι ο σχετικός κανόνας περιλαμβάνει ως «αποζημίωση» τα δικηγορικά έξοδα που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α);

2. α) Λαμβανομένων υπόψη ιδίως

- των άρθρων 3, 13 και 14 της οδηγίας 2004/48,
- του άρθρου 8 της οδηγίας 2001/29 και
- του άρθρου 7 της οδηγίας 2009/24,

έχει το δίκαιο της Ένωσης την έννοια ότι ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/48 έχει κατ' αρχήν αξίωση αποζημιώσεως για το σύνολο, ή εν πάση περιπτώσει ένα εύλογο και σημαντικό μέρος, των δικηγορικών εξόδων που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α) ακόμη και στην περίπτωση που

- η επίμαχη προσβολή δικαιώματος τελέστηκε από φυσικό πρόσωπο εκτός του πλαισίου της επαγγελματικής ή εμπορικής δραστηριότητάς του και
- εθνική ρύθμιση προβλέπει, στην περίπτωση αυτή, ότι για τέτοια δικηγορικά έξοδα μπορεί να ζητηθεί κατά κανόνα αποζημίωση μόνο βάσει μειωμένης αξίας του αντικειμένου της διαφοράς;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 2α): Έχουν οι μνημονευόμενες στο ερώτημα 2α) διατάξεις του ενωσιακού δικαίου την έννοια ότι μια εξαίρεση από τη διαλαμβανόμενη στο ερώτημα 2α αρχή, κατά την οποία ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας έχει κατ' αρχήν αξίωση αποζημιώσεως για το σύνολο, ή εν πάση περιπτώσει ένα εύλογο και σημαντικό μέρος, των δικηγορικών εξόδων που μνημονεύονται στο ερώτημα 1α),

λαμβανομένων υπόψη άλλων στοιχείων (όπως είναι ο επίκαιρος χαρακτήρας του έργου, η διάρκεια της δημοσιότητας και η προσβολή από φυσικό πρόσωπο εκτός του πλαισίου των εμπορικών ή επαγγελματικών συμφερόντων του),

μπορεί να ισχύει

ακόμη και στην περίπτωση που η προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 2004/48 εκδηλώνεται ως filesharing, ήτοι ως διάθεση του έργου στο κοινό διά της προσφοράς του προς δωρεάν μεταφόρτωση σε όλους τους μετέχοντες σε ανοικτή πλατφόρμα ανταλλαγής αρχείων χωρίς διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων (digital rights management);

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρα 2, 3, 10, 13 και 14 καθώς και αιτιολογικές σκέψεις 14, 17 και 26 της οδηγίας 2004/48

Άρθρο 8 της οδηγίας 2001/29

Άρθρα 1 και 7 της οδηγίας 2009/24

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα) (στο εξής: UrhG)

Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (νόμος περί δικηγορικών αμοιβών) (στο εξής: RVG)

Zivilprozessordnung (κώδικας πολιτικής δικονομίας) (στο εξής: ZPO)

Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

- 1 Η ενάγουσα και εκκαλούσα (στο εξής: ενάγουσα) εμπορεύεται ηλεκτρονικά παιχνίδια. Ο εναγόμενος και εφεσίβλητος (στο εξής: εναγόμενος) είναι φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν επιδιώκει επαγγελματικά ή εμπορικά συμφέροντα.
- 2 Η ενάγουσα είναι δικαιούχος αποκλειστικών συγγενικών δικαιωμάτων –στο έδαφος της Γερμανίας– για τη διάθεση στο κοινό ενός ηλεκτρονικού παιχνιδιού, το οποίο έχει αναπτυχθεί από επαγγελματίες.
- 3 Ο εναγόμενος διέθεσε προς μεταφόρτωση σε τρίτους το εν λόγω ηλεκτρονικό παιχνίδι σε πλατφόρμα filesharing μέσω της συνδέσεώς του στο διαδίκτυο σε τουλάχιστον 13 ημερομηνίες κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 26 Νοεμβρίου

2014 και 28 Νοεμβρίου 2014. Με τον τρόπο αυτό προσέβαλε τα δικαιώματα της ενάγουσας.

- 4 Η ενάγουσα ανέθεσε την υπεράσπιση των δικαιωμάτων της σε δικηγορικό γραφείο, το οποίο απέστειλε στον εναγόμενο επιστολή οχλήσεως εξ ονόματος της ενάγουσας. Με την επιστολή αυτή, ο εναγόμενος εκαλείτο, μεταξύ άλλων, να υπογράψει δήλωση παραλείψεως με την οποία θα δεσμευόταν –υπό την απειλή επιβολής κυρώσεων– ότι θα παύσει να διαθέτει το επίμαχο ηλεκτρονικό παιχνίδι στο κοινό και να το προσφέρει προς μεταφόρτωση. Περαιτέρω κλήθηκε να καταβάλει αποζημίωση.
- 5 Λόγω της αναθέσεως της υποθέσεως σε δικηγόρους, η ενάγουσα υποβλήθηκε σε δαπάνες 984,60 ευρώ, ήτοι 964,60 ευρώ ως αμοιβή δικηγόρου για την ανάληψη της υποθέσεως, υπολογιζόμενη με συντελεστή 1,3 («1,3 Geschäftsgebühr») επί αξίας αντικειμένου διαφοράς 20 000 ευρώ, πλέον 20 ευρώ έξοδα.
- 6 Στη δικαστική διαδικασία που ακολούθησε για τη διεκδίκηση του ποσού αμφισβητείται, μεταξύ άλλων, το ύψος της αποζημιωτέας δαπάνης δικηγόρου.
- 7 Το Amtsgericht Saarbrücken (ειρηνοδικείο Saarbrücken) με την από 12 Μαρτίου 2019 απόφασή του καταδίκασε τον εναγόμενο σε καταβολή 124 ευρώ πλέον τόκων, απορρίπτοντας κατά τα λοιπά την αγωγή. Το ποσό των 124 ευρώ περιλαμβάνει 104 ευρώ ως αμοιβή δικηγόρου για την ανάληψη της υποθέσεως, υπολογιζόμενη με συντελεστή 1,3 («1,3 Geschäftsgebühr») επί αξίας αντικειμένου διαφοράς 1 000 ευρώ πλέον εξόδων ύψους 20 ευρώ.
- 8 Το Amtsgericht Saarbrücken στήριξε την απόφασή του στο άρθρο 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 1, UrhG, κατά το οποίο η αξία του αντικειμένου της διαφοράς, επί του οποίου υπολογίζεται η αποζημίωση, περιορίζεται σε ορισμένες περιπτώσεις στα 1 000 ευρώ, εκτός εάν αυτό είναι δυσανάλογο.
- 9 Με την έφεση που άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η ενάγουσα εμμένει στην ικανοποίηση του αιτήματός της για επιδίκαση ολόκληρου του ποσού της δικηγορικής δαπάνης στην οποία υποβλήθηκε.

Λόγοι υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 10 Η έκβαση της διαφοράς εξαρτάται από την κρίση του Δικαστηρίου σχετικά με την ερμηνεία των Συνθηκών.
- 11 Το πλαίσιο των νομικών ζητημάτων που απασχολούν την παρούσα δίκη παρατίθεται κατωτέρω. Κατά το άρθρο 97a σε συνδυασμό με το άρθρο 97, παράγραφος 1, UrhG, ο ζημιωθείς δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εκτός άλλων αξιώσεων, όπως είναι η αξίωση για αποζημίωση, έχει και αξίωση για παράλειψη κατά του προσβάλλοντος.

- 12 Κατά κανόνα, οι δικαιούχοι δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ασκούν αρχικά τις αξιώσεις τους για παράλειψη, όπως συνέβη και στην υπό κρίση περίπτωση. Για τον σκοπό αυτόν προσλαμβάνουν δικηγόρο επ' αμοιβή. Ο δικηγόρος προβαίνει σε όχληση κατ' άρθρο 97a, παράγραφος 1, UrhG. Με την εν λόγω όχληση, ο προσβάλλων το δικαίωμα καλείται να υπογράψει δήλωση παραλείψεως που να προβλέπει ποινή σε περίπτωση μη συμμορφώσεως. Με την υπογραφή μιας τέτοιας δηλώσεως αποτρέπεται ο κίνδυνος επαναλήψεως και ικανοποιείται η αξίωση παραλείψεως. Η εν συνεχεία έγερση της αξίωσης ενώπιον δικαστηρίου δεν είναι πλέον αναγκαία ούτε δυνατή. Ως εκ τούτου, η όχληση αποτρέπει την κίνηση δικαστικής διαδικασίας.
- 13 Εάν ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ασκήσει αγωγή για παράλειψη προτού προβεί σε όχληση, ενδέχεται να υποχρεωθεί στην καταβολή των δικαστικών εξόδων σε περίπτωση που ο εναγόμενος αναγνωρίσει αμέσως την αξίωση σύμφωνα με το άρθρο 93 ZPO. Κατά συνέπεια, η όχληση ενισχύει την παρεχόμενη στον ενάγοντα προστασία.
- 14 Κατά το άρθρο 97a, παράγραφος 3, UrhG, ο δικαιούχος του οποίου το δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας έχει προσβληθεί δικαιούται να αποζημιωθεί από τον προσβάλλοντα για τις «αναγκαίες δαπάνες».
- 15 Ο όρος «αναγκαίες δαπάνες» παραπέμπει στον RVG: στο γερμανικό δίκαιο, η αποδοτέα αμοιβή δικηγόρου προσδιορίζεται βάσει του RVG και των καθοριζόμενων σε αυτόν δικηγορικών αμοιβών. Κατά κανόνα, τα δικαστήρια δεν επιδικάζουν δαπάνες υψηλότερες από αυτές που προβλέπονται στον RVG.
- 16 Κατά τον RVG, η αμοιβή που δύναται να ζητήσει ο δικηγόρος από τον πελάτη του εξαρτάται από την αξία του αντικειμένου της διαφοράς. Όσο υψηλότερη είναι η αξία του αντικειμένου της διαφοράς, τόσο υψηλότερη είναι και η αμοιβή.
- 17 Σύμφωνα με τη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων, η αξία του αντικείμενου της διαφοράς ανέρχεται σε τουλάχιστον 10 000 ευρώ σε περίπτωση αξιώσεως παραλείψεως δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που αφορά επίκαιρες ταινίες, μουσική ή DVD.
- 18 Ωστόσο, με τη διάταξη του άρθρου 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, UrhG, η αξία του αντικείμενου της διαφοράς, επί του οποίου υπολογίζεται η αποδοτέα δαπάνη, περιορίζεται κατά κανόνα στο ποσό των 1 000 ευρώ εάν ο αποδέκτης της οχλήσεως (1) είναι φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν εκμεταλλεύεται τα προστατευόμενα έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα για τους σκοπούς της εμπορικής ή ελεύθερης επαγγελματικής του δραστηριότητας και (2) δεν υποχρεούται ήδη σε παράλειψη λόγω συμβατικής αξιώσεως του οχλούντος ή δυνάμει τελεσίδικης δικαστικής απόφασης ή απόφασης ασφαλιστικών μέτρων.
- 19 Ο εν λόγω περιορισμός της αξίας του αντικείμενου της διαφοράς ισχύει μόνο στη σχέση μεταξύ του δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και του προσβάλλοντος. Ο δικηγόρος του δικαιούχου δικαιωμάτων διανοητικής

ιδιοκτησίας τιμολογεί στον τελευταίο αμοιβή υπολογιζόμενη βάσει της μεγαλύτερης πραγματικής αξίας του αντικειμένου της διαφοράς.

- 20 Κατ' αυτόν τον τρόπο ενδέχεται να προκύψουν σημαντικές αποκλίσεις. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που η αξία του αντικειμένου της διαφοράς ανέρχεται σε 10 000 ευρώ, ο δικαιούχος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας μπορεί να υποχρεωθεί να καταβάλει στους δικηγόρους του δικηγορική δαπάνη 745 ευρώ, ενδεχομένως πλέον του αναλογούντος φόρου κύκλου εργασιών, για την οποία όμως θα αποζημιωθεί από τον προσβάλλοντα μόνο μέχρι του ποσού των 124 ευρώ, ενδεχομένως πλέον του αναλογούντος φόρου κύκλου εργασιών. Αυτό σημαίνει ότι θα επιβαρυνθεί ο ίδιος με τη σημαντική διαφορά των 631 ευρώ.
- 21 Το άρθρο 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, UrhG προβλέπει μια εξαίρεση, σύμφωνα με την οποία ο περιορισμός δεν εφαρμόζεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, εάν κατά τις περιστάσεις θα ήταν «ανεπιεικές» να οριστεί η αξία του αντικειμένου της διαφοράς στα 1 000 ευρώ.
- 22 Υπό το πρίσμα των οδηγιών 2004/48, 2001/29 και 2009/24, η εν λόγω διάταξη είναι κρίσιμης σημασίας. Το ζήτημα πώς το ενωσιακό δίκαιο επηρεάζει την ερμηνεία της ανωτέρω διατάξεως βρίσκεται στο επίκεντρο της παρούσας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα ανακύπτουν σε πολλές διαδικασίες ενώπιόν του. Επίσης στη γερμανική νομολογία δεν υπάρχει ομοφωνία. Ως εκ τούτου, η αποσαφήνιση των εν λόγω ζητημάτων από το Δικαστήριο είναι κρίσιμης σημασίας.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν η αμοιβή του δικηγόρου περιλαμβάνεται στα δικαστικά έξοδα ή τις λοιπές δαπάνες κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 2004/48 ή στην αποζημίωση κατά την έννοια του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας ή αν δεν καλύπτεται καθόλου από την οδηγία αυτή.
- 25 Στην απόφαση της 28ης Ιουλίου 2016, United Video Properties (C-57/15, EU:C:2016:611), το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 αναφορικά, μεταξύ άλλων, με ένα σύστημα κατ' αποκοπήν ποσών.
- 26 Δεν προέβη σε ερμηνεία της οδηγίας 2004/48 ως προς το κατά πόσον η αμοιβή δικηγόρου για εξωδικαστικές ενέργειες προς επιβολή της αξιώσεως παραλείψεως εμπίπτει στο άρθρο 13 ή στο άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48 ή δεν εμπίπτει σε καμία από αυτές τις διατάξεις.
- 27 Καθόσον τα γερμανικά δικαστήρια κατέληξαν σε διαφορετικά συμπεράσματα ως προς το εν λόγω ζήτημα, η ερμηνεία του όσον αφορά την οδηγία 2004/48 χρήζει διευκρινίσεως από το Δικαστήριο.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

- 28 Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστούν οι απαιτήσεις που θέτει το ενωσιακό δίκαιο ως προς τον περιορισμό της αξίας του αντικειμένου της δίκης και τις εξαιρέσεις του. Ιδίως ερωτάται εάν οι σχετικές οδηγίες πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο ώστε να άπτονται του συνόλου των εξόδων ακόμη και στην περίπτωση που ο παραβάτης είναι φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν ενεργεί υπό εμπορική ή επαγγελματική ιδιότητα. Επίσης το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν υπάρχουν παράγοντες οι οποίοι ενδεχομένως συνεπάγονται τη μη επιστροφή του συνόλου των εξόδων και, αν όντως υπάρχουν, ποιοι είναι οι παράγοντες αυτοί.
- 29 Το ερώτημα αυτό, ήτοι το κατά πόσον η αποζημίωση ενός ελάχιστου μόνο μέρους των εξόδων οχλήσεως συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2004/48, αποτέλεσε επίσης αντικείμενο της κρίσεως του Δικαστηρίου στην απόφαση *United Video Properties* (C-57/15). Το Δικαστήριο αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι ενδέχεται να είναι εύλογος ένας κανόνας που επιδιώκει να αποκλείσει την απόδοση υπέρμετρα υψηλών δικαστικών εξόδων.
- 30 Ωστόσο, στην υπό κρίση περίπτωση είναι κρίσιμο το κατά πόσον οι βασικές αρχές που διατυπώθηκαν στην εν λόγω απόφαση ισχύουν και στην περίπτωση που η αξίωση προβάλλεται έναντι φυσικού προσώπου το οποίο δεν ενεργεί υπό εμπορική ή επαγγελματική ιδιότητα.
- 31 Με τη διάταξη του άρθρου 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, *UrhG*, ο Γερμανός νομοθέτης αντέστρεψε τη σχέση κανόνα-εξαιρέσεως που προβλέπει το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/48. Κατά συνέπεια, όταν η αξίωση προβάλλεται έναντι ενός τέτοιου φυσικού προσώπου, τότε, σύμφωνα με το γράμμα του γερμανικού νόμου, η δαπάνη μπορεί να είναι αποκαταστατέα στο σύνολό της μόνον εφόσον συντρέχει το στοιχείο του «ανεπιεικούς» χαρακτήρα.
- 32 Επίσης είναι αποκλίνουσες οι απόψεις των γερμανικών δικαστηρίων όσον αφορά τη σύμφωνη με την οδηγία ερμηνεία της εξαίρεσης του άρθρου 97a, παράγραφος 3, εδάφιο 4, *UrhG*. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το νομικό καθεστώς δεν έχει διευκρινιστεί επαρκώς με την μέχρι τούδε πρακτική που ακολουθεί το Δικαστήριο στις αποφάσεις του.